

Detli / napotki za določanje v naravi

// Tomaž Mihelič

Z besedo detel v imenu pri nas označujemo šest vrst iz družine žoln (Picidae), ki jim je skupna lisasta, črno bela obarvanost telesa. Ravno ta značilna obarvanost je glavni razlikovalni znak od preostalih žoln, ki so po večini monotono obarvane. Rjava je vijeglavka (*Jynx torquilla*), zeleni sta pivka (*Picus canus*) in zelena žolna (*P. viridis*), črna žolna (*Dryocopus martius*) pa seveda črna. Večino detlov bomo v spomladanskem času največkrat zaznali na podlagi njihovega oglašanja oz. bobnanja. Ta skupina ptic je tako kot večina žoln razvila poseben način komuniciranja s pomočjo zvoka, ki nastaja ob trkanju njihovega kljuna ob trd les. Dobro slišne serije hitro ponavljajočih se trkov niso povezane s prehranjevanjem. Osnovni namen bobnanja, kakor imenujemo to vedenje, je komuniciranje med osebki, po večini z namenom označevanja teritorija.

Če je ptica lisasto črno bela in bobna, je to prav zagotovo detel. Po bobnanju je sicer detle mogoče dobro določati do vrste natančno. Glavna razločevalna znaka, ki sta nam pri tem v pomoč, sta dolžina in frekvenca bobnanja. Detli pa imajo še nekaj lastnosti, ki so jim skupne in so nam lahko v veliko pomoč pri uvrščanju v to skupino ptic. Večino časa preživijo na drevju in po njem značilno plezajo. Pri plezanju si pomagajo z otrdelim repom, na katerega se naslanjajo. Let imajo valovit, kar je še posebej lepo videti, kadar preletijo gozdno jaso. Za samce detlov je značilna rdeča obarvanost po glavi, edino samec triprstega detla (*Picoides tridactylus*) je rumeno obarvan. Večina ima rdeče tudi podrepno perje, kar pa ne drži za triprstega in malega detla (*Dendrocopos minor*). Detlom lasten je tudi močan in dolg koničast kljun, ki jim pomaga pri tesanju v les. Detle skupaj s še tremi žolnami uvrščamo med prave primarne duplarje, in v dokaj čvrst les stesana dupla z vhodno odprtino manjših dimenzij

(do okrog 5 cm) so prav tako dober znak, da se v gozdu zadržuje kateri od detlov.

Ker so posamezni detli specialisti določenih tipov gozdov, si lahko pri osnovnem določanju vrst pomagamo že z lokacijo opazovanja. Tako lahko zožimo nabor možnih vrst v posameznem tipu gozda. Torej je zelo malo verjetno, da bomo v popolnoma listnatem gozdu opazovali triprstega detla, ki je specialist iglastih, predvsem smrekovih gozdov.

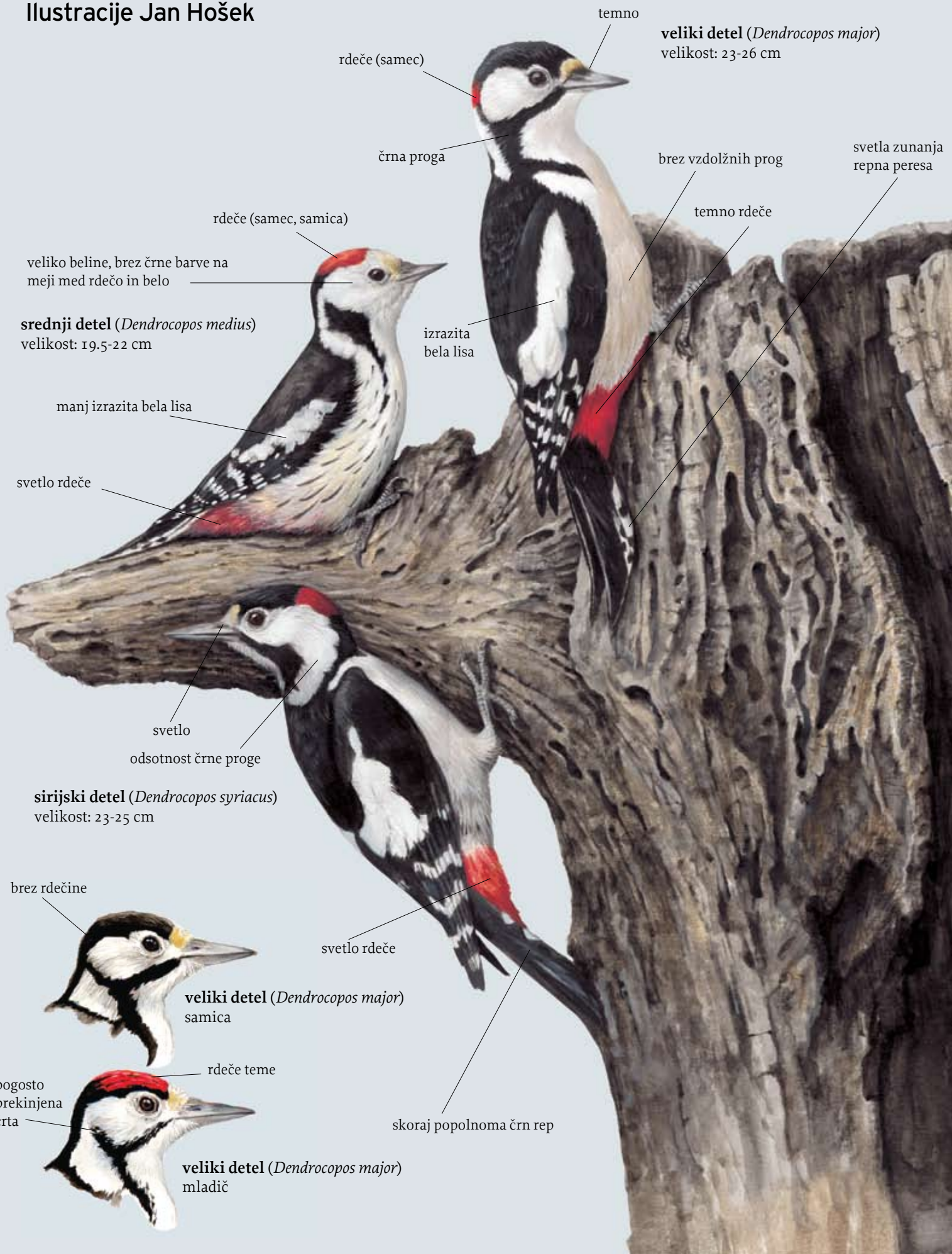
Zelo pomembno pri določanju je tudi zavedanje o pogostnosti posameznih vrst. Najpogostejši detel, ki ga lahko srečamo praktično v vsakem slovenskem gozdu, parku ali vrtu z drevesi, je veliki detel (*D. major*). Obratno pa je ne glede na habitat eden izmed najredkejših sirijski detel (*D. syriacus*), saj leži Slovenija na skrajnem zahodnem robu njegovega areala. Med izjemno redke detle v Sloveniji uvrščamo tudi belohrbtega detla. Ta vrsta potrebuje velike količine odmrlega bukovega lesa, zato je ima možnost za obstoj v gozdovih, s katerimi ne gospodarimo. Le-teh pa je v naših krajih zelo, zelo malo.

In še nasvet, kje imate največ možnosti za opazovanje redkejših vrst detlov pri nas. Belohrbtega boste lahko našli v nekaterih višje ležečih, po večini bukovih gozdnih rezervatih slovenskih Dinaridov. Za triprstega se prav tako odpravite v višje lege alpskega sveta. Išcite ga znotraj smrekovega gozda. Srednjega detla boste najlaže opazovali v hrastovjih na Krški ravni ali ob reki Muri, malega pa verjetno povsod ob rekah, kjer je veliko odmrlega lesa. Sirijski detel v Sloveniji zaradi svoje redkosti nima tipičnih nahajališč. Išcite ga predvsem na vzhodu, ta vrsta pa je verjetno tudi najbolj težavna vrsta za določanje zaradi svoje izjemne redkosti in velike podobnosti z daleč najpogostejšim velikim detlom. Pa veliko veselja pri določanju!

1: Če bomo detla opazovali v popolnoma iglastih gozdovih, to skoraj zagotovo ne bo mali, srednji (*Dendrocopos medius*) ali belohrbti detel (*D. leucotos*). Srednjega bomo našli predvsem v hrastovjih, belohrbtega (na sliki) pa v bukovjih. foto: Tomaž Mihelič

Detli Slovenije

Ilustracije Jan Hošek

veliki detel (*Dendrocopos major*)
velikost: 23-26 cm

temno
rdeče (samec)
črna progga

brez vzdolžnih prog

svetla zunanja
repna peresa

rdeče (samec, samica)

temno rdeče

veliko beline, brez črne barve na
meji med rdečo in belo

izrazita
bela lisa

srednji detel (*Dendrocopos medius*)
velikost: 19,5-22 cm

manj izrazita bela lisa

svetlo rdeče

svetlo

odsotnost črne proge

sirijski detel (*Dendrocopos syriacus*)
velikost: 23-25 cm

svetlo rdeče

brez rdečine

veliki detel (*Dendrocopos major*)
samica

rdeče teme

pogosto
prekinjena
črta

skoraj popolnoma črn rep

veliki detel (*Dendrocopos major*)
mladič

veliki detel
(*Dendrocopos major*)

rdeče

belohrbti detel (*Dendrocopos leucotos*)
velikost: 25-28 cm

izrazite vzdolžne proge

prečno progast hrbet

svetlo rdeče

rumeno (samec)

triprsti detel
(*Picooides tridactylus*)
velikost: 21.5-24 cm

vzdolžna svetla
lisa

goste, drobne
temne proge

rdeče (samec)

mali detel
(*Dendrocopos minor*)
velikost: 14-16.5 cm

svetel, prečno
progast hrbet

redke temne proge

brez rdečine

Objavo ilustracij so omogočili: avtor ilustracij Jan Hošek, ČSO (Česká společnost ornitologická) – češki partner BirdLife International in Alena Klvaňová, urednica revije Ptačí svět, za kar se jim iskreno zahvaljujemo.

Rišbo Detli Slovenije si lahko ogledate tudi na spletni strani revije Svet ptic.